

nec hodiny, kdy není co vysílat a kdy se písnička používá jen jako „vata“, často například jen z části, do celé hodiny. Časový signál se ostatně neobjevuje, protože ho dramaturgie není schopna časově zvládnout. Je běžné ohlášení: „Přesný čas - nyní je krátce po 18. hodině.“ V případě potřeby, resp. atraktivních hostů se navíc ruší headlines ve čtvrt, případně v půl a začátek hlavních hodinových zpráv se posunuje o 1–2 minuty.

Zcela zvláštní programová skladba nastupuje o víkend, kdy Echo připomíná ČRo 2, resp. ČRo 3. Pásma vážné a jazzové hudby, četba na pokračování, soutěže spojené s oběma variantami. Ceny nejsou nikdy velké, spíše morální, nicméně zájem posluchačské veřejnosti je značný. K tomu přispívají i periodické soutěže připravované ve spolupráci s hlavními ruskými deníky - Komsomolskaja Pravda, Izvestija, Moskovskaja Pravda atd. V toto rámci jsou možné nejen soutěže ad hoc, ale i dlouhodobé.

Výrazným projektem letošního roku na Echu je internetové a telefonické hlasování Osobnost století. Na základě obou hlasování se vyhláší každých čtrnáct dní osobnost jedné z mnoha kategorií. Např. Ruským politikem století se stal Michail Gorbačov. Dalšími kategoriemi jsou např. Vynálezce Ruska a světa, Populární osobnosti obou prostředí, Vojevůdci atd. Tento projekt je i součástí internetového vysílání nezávislého na rozhlasové stanici, obsahující množství informací nejen o rozhlasové stanici samotné ale i kurzovní lístky, vlastní přehled tisku, nabídky cestovních kancelářů apod.

Rozhlasová stanice Echo Moskvy je nicméně výjimečným zjevem v ruském mediálním, zejména rozhla-

sovém prostředí, kde postupně, bohužel, klesá vliv a význam rozhlasu ve prospěch televize v celostním měřítku a tisku v mezích Moskvy a velkých měst. Specifikem Echa je, že v poměrně skromných podmínkách dokázalo získat exkluzivní místo na výsluní. Jeho redaktoři, kteří se rekrutují výhradně z kmenového stavu, jsou častými hosty analytických pořadů TV a dokonce ovlivňují i další fenomenálně specifický pořad Segoňačko (NTV), resp. Vremečko (TV-centr). Jde o pořad víceméně bulvárních informací o nehodách, skandálech a problémech obyčejných lidí. Opět v kontaktní formě a celoruskou působností. První ze zmíněných pořadů vychází dokonce třikrát denně a vždy má dostatek zpráv o uvízlých dětech pod lavinou, opilcích spadlých do odpadkových šachet, manželských sporech, vraždách a dalších „nehodách“. Navíc pořad, pro nás nezvykle, konvertuje směrem k politické scéně a jeho hosty jsou, opět v nezvyklé žánrové směsici, nezdědka přední umělci, ale i politici.

Celkově HSP v Rusku lze charakterizovat jako východní zvláštnost nepodobnou západnímu stylu žurnalistiky. Nicméně fungují jako prostředek efektivního ovlivňování veřejného mínění v zájmu určitých zájmových lobbistických skupin, v menší míře státu. Není proto divu, že se před prosincovými parlamentními volbami (do Státní dumy) a později v druhé polovině příštího roku před prezidentskými volbami, začíná svádět urputný boj o vliv, nikoliv přitom výlučně vlastnictví, v médiích, jež fakticky rozhodují tuto bitvu o voliče.

David Štáhlavský, zpravodaj ČRo v Rusku

Informace ze zahraničních cest rozhlasových pracovníků

Pobyt na Goethe Institutu

Jel jsem do Německa s představou, že se budu zdokonalovat v němčině na Goethe Institutu přibližně stejně nudně jako na českých školách či kurzech. Překvapením nebyla německy dobrá organizace přijetí, ubytování a rozdělení frekventantů do tříd dle předchozích znalostí jazyka. Bylo jím až poznání, že Goethe Institut je víc než organizace „pro pěstování německého jazyka v cizině a podporu mezinárodní kulturní spolupráce“, jak má napsáno v textu úplného názvu.

Goethe Institut předává s německým jazykem cizincům i německou kulturu. Činí tak za peníze a zadání státu, ale i dalších donátorů. Vedle Německa má takový cíl i Francie, té však podobná systematická, která není levná, chybí. Udržovat 128 institutů v 76 zemích světa stojí sta milionů marek ročně. Ročně však absolvuje jazykové kurzy v cizině asi 100 000 lidí a ve 20 německých městech dalších 23 000 cizinců. Centra pracují ce-

loročně a mají vedle bohatého výukového vybavení i vlastní ubytovny. Skromné, ale pohodlně vybavené, umožňující frekventantům úplnou hygienu, odpočinek i vlastní přípravu národních jídel. Mediotéky, což jsou knihovny rozšířené o zvukové a obrazové záznamy, počítačové programy - o slovnících, učebnicích a dalších tiskovinách nemluvě. Texty studijních materiálů jsou zajímavé, současné a z různých oblastí všedního i odborného života Německa, také místopisné a historické - ukazující, jak se Německo popralo se svou nedávnou nelichotivou minulostí. Právě tento cíl jsem rozpoznal za vším, co se v GI pro cizince vykonává. Je to zdánlivě cíl vedlejší, nevnučený. Každý frekventant však cítí, že zakladatelé i provozovatelé mají na mysli ještě víc - rehabilitovat Německo a Němce, což je potřeba neustále, dokud žije poslední člověk postižený nacismem, jeho děti i vnuci.

Goethe Institut tento cíl plní mimoděk, ale velmi dobře. Výukou, ale i bohatým kulturním, turistickým a sportovním programem, vedle něhož je dost času na samostatný pohyb a pozorování. Především jej však plní pozorností a srdečností hostitelů. Měl jsem možnost poznat malé městečko a jeho okolí v Bádensku-Württembersku. Tato spolková země sdílela několik set let nám podobný úděl v Rakouské říši. Nejen občasně rakousko-uherské znaky, i s naším lvem a moravskou šachovnicí, ale i mentalita lidí je více než jinde v Německu podobná rakouské i české.

Umístění Goethe Institutu v malých městečkách Německa si zdejší lidé velmi váží, i vedle bohatého turistického ruchu, jako v mém Staufenu. Po švábské šetrnosti, nebo až lakotnosti, není ani stopy. Jednu z dvou místních ubytoven dokonce zakoupil a věnoval pro Goethe Institut místní mecenáš. Osobním poznáním se úspěšně rozbíjejí staleté předsudky, lidé se poznávají, zahlazují se staré křivdy a bolesti.

K uším frekventantů se dostal šum o možném omezení či rušení některých center Goethe Institutu. Byla by to nesmírná škoda a každý příznivec Německa, byť ekonomický laik, by doporučil hledat úspory jinde.

Boj s inflací je všude ekonomickým zákonem a vyšší daně brzdí hospodářský rozvoj země. Cena benzínu dosáhla v srpnu v Německu prý historicky rekordní výše. Že by to však omezovalo hustotu a neúsporný způsob jízdy na německých dálnicích, nebylo patrné. Přitom pověstný jeden fenik z litru by saturoval celý Goethe Institut.

Vedle německé kultury a jazyka je i vzájemné setkání mnoha zástupců národů zajímavé a poučné. S pisatelem textu se v kurzu sešli Francouzi, Španělé, Portugalci, Američané, neněmecky hovořící Švýčari, litevský a íránský student, i francouzsky hovořící černoch, původem z Madagaskaru. Převahu měli Japonci. Obecné národní charakteristiky se v práci i zábavě dají dobře rozpoznat. Přesto se však ukazuje, že lidé i přes rozdílný vzhled a temperament jsou si velice podobní.

Poučnou shledávám národní hrdost u všech členů velké evropské rodiny a samozřejmě pěstování tradic, kulinařských i kulturních, a to i u velmi mladých lidí, kterých zde byla většina. Češi se tím od jiných národů nyní dost liší. Snad ne nadlouho.

*Mgr. Vladimír Bako, ředitel ČRo Plzeň
tel. 019/27 16 58*

První fórum EBU o multimédiích Ženeva, 8.–9. června 1999

- Multimédia (www, CD-ROM, digitální technologie a jejich kombinace) tvoří svébytné médium s novými možnostmi a veřejnoprávní rozhlas a televize se o ně musejí zajímat, funkce multimédií začíná být reflektována i v licenčních podmínkách či statutech veřejnoprávních institucí
- Největší výhodou multimédií je interaktivita, tedy možnost uživatele ovlivňovat je
- Klasickému rozhlasovému a televiznímu vysílání s rozvojem multimédií nehrozí zánik
- V současné době více tendencí, některé směřují k interaktivní televizi (projekt France TV), jiné ke zdokonalování webu, v budoucnosti se dá očekávat konvergence všech těchto médií (TV, rozhlas, telefon, mobilní telefon, počítač, organizery atd.)
- V EBU vznikne pracovní výbor pro multimédia
- Plánuje se další multimediální forum na příští rok
- Stav internetu v členských organizacích EBU:
  1. provozování webových stránek členskými organizacemi EBU je dnes samozřejmostí
  2. organizace, srovnatelné s Českým rozhlasem (Dánsko, Holandsko, Irsko atd.), mají samostatná internetová oddělení s 5–8 zaměstnanci, kteří se starají o obsah a podobu stránek

3. tato internetová oddělení mají samostatné rozpočty, s nimiž se počítá v celkovém rozpočtu organizace

4. většina webových domén obsahuje statické informace (o stanici, o lidech, o programu atd.), aktualizované informace (zpravodajství, počasí, programové tipy, nabídky atd.), vysílání ve formátu audio, stručnou anglickou mutaci, u některých také interaktivní část (chats, speciální projekty) nebo zvláštní webové žánry - např. webortage (Finský rozhlas); tomuto standardu se nyní přibližuje web České televize

- Účastníci fora se shodli na tom, že tím, že se do tohoto trendu nezapojí, mohou členské organizace EBU více ztratit než získat.

Čím by se mohl Český rozhlas v tomto směru inspirovat?

- Zřídit samostatné internetové oddělení, posílit ho personálně i finančně
- Definovat priority - cíle, kterých chceme na internetu dosáhnout
- Budovat server Českého rozhlasu s komplexní nabídkou, nikoli server jednotlivých stanic.

*PhDr. Miroslav Krupička
tel. 240 946 25*

Zasedání Regionální skupiny rozhlasových a televizních organizací EBU zemí střední a východní Evropy

Záhřeb, 15.–17. března 1999

Dne 16. 3. 1999 jsem se zúčastnila výše uvedeného zasedání, které proběhlo na úrovni vedoucích mezinárodních styků těchto organizací. Jednání řídil vedoucí mezinárodních styků Slovinské televize - Boris Bergant. Bylo konstatováno, že z 59 aktivních členů EBU je 28 organizací právě z této skupiny. Vzhledem k tomuto počtu má skupina velmi malé zastoupení ve výborech EBU i v pracovních skupinách. Je proto v zájmu této skupiny prosadit si větší zastoupení svých členů ve vyšších orgánech EBU a tím prosazovat své zájmy.

Na zasedání byly přijaty **Podmínky postupu Regionální skupiny rozhlasových a televizních organizací EBU zemí střední a východní Evropy:**

- Cílem této skupiny je výměna informací a zkušeností, sladění postojů týkajících se procesu rozvoje EBU, efektivní uplatňování specifických zájmů členských organizací EBU, koordinace návrhů kandidátů do výborů EBU. Diskuse, společný postup na regionální úrovni a aplikace přijatých rozhodnutí, to vše by mělo podporovat bilaterální a mnohostrannou spolupráci zúčastněných zemí.
- Členství ve skupině je dobrovolné.
- Všechny organizace jsou si rovné.
- Harmonizace má být dosaženo dohodou. (Např. pokud je to nutné, skupina může hlasovat, a to za jakýchkoliv podmínek či metod, které si v rámci EBU zvolí.)
- Setkání Regionální skupiny jsou vyhlášena podle potřeby, nejméně však dvakrát ročně. Jarní zasedání se bude konat na úrovni vedoucích mezinárodních styků začátkem března (s úkolem formulovat názory a postoje pro výroční zasedání televizních, rozhlasových a technických shromáždění a pro květnové setkání Administrativního výboru EBU). Letní zasedání ředitelů a vedoucích mezinárodních styků se uskuteční před konáním Generálního shromáždění EBU.
- Březnové zasedání by se mělo konat v některé z členských zemí Regionální skupiny, zatímco setkání před Generálním shromážděním se bude konat v místě tohoto shromáždění.
- Koordinace aktivit Regionální skupiny mezi dvěma zasedáními a uplatňování přijatých rozhodnutí je úkolem spolupráce výboru skládajícího se z organizátora posledního plenárního zasedání, organizátora příštího zasedání, zvolených zástupců do Administrativní rady, televizního, rozhlasového a technického výboru a zástupce v předsednictvu EBU. (Např. výbor řídí příslušný zástupce prezidenta EBU, pocházející z některé ze zemí této Regionální skupiny.)

denta EBU, pocházející z některé ze zemí této Regionální skupiny.)

- Pracovním jazykem skupiny je angličtina, na letním setkání ředitelů může být zajištěno též rusko-anglické tlumočení. Všechny dokumenty projednané skupinou budou v angličtině.
- Organizátor setkání je povinen zajistit vhodné pracovní podmínky. Pokud jde o povinnosti a práva, uplatňuje se princip vzájemného střídání a reciprocity (např. pokud je to možné, organizátor by měl zajistit zdarma ubytování pro jednoho zástupce z každé organizace, kromě setkání před Generálním shromážděním EBU).
- Setkání Regionální skupiny rozhlasových a televizních organizací EBU zemí střední a východní Evropy jsou interní a soukromá, pokud to však bude nutné, mohou být přizváni experti a zástupci stálého servisu EBU.
- Členové Regionální skupiny, kteří se nezúčastní volebního zasedání EBU (Generální shromáždění, televizní, rozhlasové a technické shromáždění), by měli zplnomocnit své zástupce z Regionální skupiny, aby za ně volili.

Všechny podmínky byly přijaty bez velkých připomínek kromě placení ubytování pro účastníky jarního zasedání. Pro některé organizace to znamená nepřekonatelné finanční výdaje. Lze zajistit pouze konferenční místnost, občerstvení v průběhu zasedání, oběd, příp. večeři pro účastníky zasedání s tím, že se o náklady podělí televize a rozhlas v zemi konání.

Ve druhé části se zasedání rozdělilo na rozhlasové a televizní organizace, protože bylo třeba připravit návrh kandidátů do orgánů EBU a projednat specifické otázky. Na další volební období byli potvrzeni Stanislaw Jdrzejewski z Polska, Oganesian z Ruska, nově navržený Raina Konstantinova z Bulharska, Constantin Titus Vijeu z Rumunska, Vlado Senica ze Slovinska.

Na závěr byla znovu zdůrazněna nutnost účasti na těchto zasedáních všech organizací (Česká televize nebyla přítomna), protože je to v zájmu celé skupiny i jednotlivých organizací. Hlavní strategií této skupiny je, aby se vystřídaly všechny členské země v různých výborech, společně vyhledat profesionály v jednotlivých oblastech, kteří jsou známí v EBU nebo činnosti v mezinárodních organizacích.

Organizátor příštího jarního zasedání bude stanoven na příštím zasedání v červenci před zasedáním Generálního shromáždění.

*Mgr. Jarmila Kopečková,
ved. mezinárodního odd.*

Českého rozhlasu, tel. 240 943 61

Zasedání hudebních expertů EBU

Ženeva, 20.–21. května 1999

Jednání bylo zahájeno referátem o zasedáních pracovní skupiny hudebních programů (předs. Steen Frederiksen - DR Dánsko) v Helsinkách (9.–10. 9. 1998) a ve Vatikánu (26.–27. 1. 1999). Podrobné písemné dokumenty archivovány v MO.

Následovalo projednávání jednotlivých bodů programu:

Koncertní sezony

- organizace byly požádány, aby koncerty byly vysílány „live“
- připomínky k délce prezentačních textů - budou zpracovány zásady pro ideální formu
- delegáti byli seznámeni s výsledky hodnocení jednotlivých koncertů uplynulé koncertní sezony (vypracováním pověření delegáti z ATORF a SESR) - koncert SOČRu 9. 11. 1998 hodnocen dobře
- je distribuována publikace Hudba našeho století (Koncertní sezony 1994–1997)
- byla zveřejněna dramaturgie sezon 2000–2001 koncert Wihanova kvarteta zařazen 13. 11. 2000 upozorněno na problémové zařazení koncertu CP (4. 6. 2001) - bude zvažena možnost posunutí celého bloku koncertů o 1 týden později
- upozornění na část Koncertních sezon 2002–2003–2004 s tematickým zaměřením Rozhlasové orchestry uvádějí objednaná díla - skladba by měla tvořit podstatnou část programu - neměla by být příliš krátká
- Koncertní sezona 1999–2000 (Discoveries - zájem o nabídku programu do přestávky koncertu mikrointervalové hudby z Prahy) záznam na DAT + anglický překlad rozhovorů/

Operní sezony

- problém zařazení velkého množství oper vázaných velkými právy
- Švýcarsko - dotaz, jak bude zachovávána rovnováha mezi nabídkou MET /cca 20 titulů/ a ostatními stanicemi - CHSSR nabízelo 14 titulů, do Operní sezony byl zařazen jediný
- bude ustavena komise, která vypracuje možná řešení problému - zatím návrh na vznik ještě jedné operní řady jiný den v týdnu - např. středa (dramaturgická orientace na populárnější a národní repertoár)
- současně požadavek (CHSSR), zda by EBU zprostředkovalo uvádění operních libret a dalších podrobnějších informací - zatím se realizují samostatně.

Metropolitní opera

- podmínky live + prezentace sponzoringu TEXACO
- náklady na 1 přenos 685 USD + 500 SFR (satelit)
- velká práva budou vyjednána pro všechny aktivní členy kolektivně - nutno oznámit předpokládanou výši nákladů, pokud by byly hrazeny individuálně

Speciální dny

Bach a jeho doba - 26. 3. 2000

- koordinátor G. Cantagrel ocenil brilantní dramaturgii koncertů a možnost sestavení vyváženého programu pro celý SD
- prezentační texty musí být odeslány programovému servisu v Ženevě nejpozději do konce prosince 1999

Letní festivaly

- přímé přenosy i „pink offers“
- budou zveřejněny náklady na jednotlivé koncerty /satelitní stanice vysílající organizace, ISDN linky/

Jazzová sezona Euroradia

- A. Karttunen vyjádřil nespokojenost s úrovní ve vybavení sezony - materiály jsou distribuovány pozdě, v nekorigované formě, s chybějícími údaji - není důvod, aby vše nefungovalo tak, jako u ostatních žánrů

Jazzové festivaly Euroradia

- zrušeny z důvodu nedostatku financí pro vysílání jednotlivými rozhlasovými organizacemi
- F. Spangemacher /DESR/ navrhl utvořit fond, z něhož by byla hrazena vysílací práva prominentních jazzových festivalů

Voices of Europe - Evropské rozhlasové dny

23.–25. 6. 2000

- dramaturgická koncepce - rozhlasové (příp. jiné) pěvecké sbory s národním repertoárem
- podmínkou live, program bude uváděn v národním jazyce v místě konání a v angl. + franc. ze studia koordinující organizace (patrně BBC)
- zařazen koncert E. Viklického nabízený do Jazzové sezony Euroradia 1999–2000

Projekt 2000

- koordinátor dr. Graham Dixon (BBC) urgoval nedodané snímky
- ČRo se zúčastní projektu skladbou L. Matouška Viderunt omnés fines millenií (nahrávka odeslána v březnu t.r.)
- kompletní program by měl být distribuován během podzimních měsíců

Mezinárodní fórum mladých interpretů

- finále: Bratislava 1.–2. 10. 1999 - akcentována nabídka vysílat koncerty live
- uděleny tři laureátské tituly, doporučeno nejen od vysílat, ale pozvat vítěze k účinkování např. s rozhlasovým orchestrem
- ročník 2000 se uskuteční v Lisabonu, 2001 v Bratislavě

Masterprize (skladatelská soutěž)

- finálový koncert 6.–5. 2001 v New Yorku - možnost večer live pro Evropu
- lze nominovat člena poroty pro výběrové kolo - ne skladatele či muzikologa
- rozhlasovým orchestrům se nabízí možnost nahrát dvanáct vybraných skladeb, které budou vydány na CD (náklad 200 000 ks) pro „veřejné hlasování“

Ocora

- očekává se návrh ČRo na CD uvedené edice

Musicora

- kolektivní účast prostřednictvím EBU nebude realizována pro malý zájem členských rozhlasových organizací

Diskuse

- reflexe hudebního života ve vysílání
- spolupráce s rozhlasovými symfonickými orchestry
  - problém je analogický ve všech organizacích, vzhledem k subjektivitě orchestrů nelze aktivně ovlivňovat dramaturgii omezenou na poměrně úzké repertoárové spektrum
- otázka optimálního poměru mezi komorní a symfonickou hudbou (ideální 1:1), některé organizace argumentují tím, že komorní hudba není žádaná, řeší se tak, že komorní díla jsou začleňována do programů společně se symfonickými
- problém vysílacích časů pro soudobou hudbu a jazz
  - málo a většinou v noci
- festivaly a soutěže - doporučeno začlenit vymezení vysílacích práv přímo do smluv pořadatele s interprety, o festivaly i soutěže by měli mít zájem, je to jejich prezentace
- problém značných nákladů na vysílací práva - zdůrazněn význam mezinárodní programové výměny jako formy kulturní solidarity

*PhDr. Dagmar Henzlíková,
Český rozhlas, mezinárodní odd.,
redaktor, tel. 240 947 41*

Konference o vysílání pro mladé posluchače

Ve dnech 14. a 15. října 1999 se v Římě konala konference EBU s názvem Youth Programming Conference. Tématem všech diskusí a příspěvků bylo vysílání pro mladé, hlavně jak je zaujmout a získat, formou internetového či klasického vysílání.

První den se nesl vyloženě v duchu internetu - hlavním tématem byla otázka autorských práv při internetovém vysílání. Po mnoha dlouhých příspěvcích a vzrušených debatách dospělo plénum k závěru, že situace je ve všech zemích stejná - problém autorských práv není v případě vysílání po internetu vyřešen a názory na to, jak by to mělo být, jsou značně nejednotné.

Podstatně zajímavější byly příspěvky druhého jednacího dne, který byl celý věnován problému jak přimět mladé lidi, aby poslouchali vysílání veřejnoprávních médií.

Pan Giuseppe Minoia z Italian Research Institute seznámil s výsledky sociologického průzkumu, který se konal v zemích tzv. západní Evropy. Byla zkoumána populace ve věku 14-24 let - životní priority, zájmy apod. Přestože se výsledky v jednotlivých zemích poněkud lišily, základní trend byl všude stejný - na prvním místě u současných mladých lidí je zájem o získání co nejlepšího pracovního místa a strach z jeho ztráty. Na druhém místě se umístila péče o životní styl a zdravou výživu.

Dále se projevuje zájem o hudbu, přátele, snaha být neustále v centru dění, být ve spojení (mobilní telefon, internet), upadá zájem o „národní“ problematiku, příklon je spíše k jakémusi „světoobčanství“.

Dalším zajímavým referátem byla zpráva o stanici pro mladé - Radio 1 (BBC), která se zaměřila téměř výhradně na současnou anglickou hudbu a podporu mladých začínajících hudebních skupin. Těžištěm vysílání jsou přímé přenosy koncertů a hitparády.

S podobnými problémy, jaké máme v současné době my - klesající poslechovost veřejnoprávního rozhlasu u skupin posluchačů pod 35 let - se potýkají všechny veřejnoprávní rozhlasové organizace v Evropě. Zcela zřetelně to zaznělo v referátu Pentti Kemppainena z YLE i ve všech diskusích, ať již v sále či na chodbách. Jako jediné řešení všichni vidí zřízení zvláštní stanice pouze pro mladé posluchače. V některých zemích již stanice existují (BBC), jinde se zřizují. Velmi často se uvažuje pouze o vysílání po internetu. Názory na náplň takového vysílání jsou různé, hlavně v oblasti procentuálního zastoupení hudby a mluveného slova.

*Zuzana Foglarová, Český rozhlas,
odbor marketingu a styku s veřejností
tel. 242 389 64*

PRIX ITALIA 1999

Florence, 18.–26. ŘÍJNA 1999

ROZHLAS*Documentary*

PRIX ITALIA /CULTURAL/

The Change In Farming

A. Goddard, S. Wadhams, CBC / SRC Canada

Uznání / obsaženo na tzv. short list/

Set It Free

K. Frivik, G. Hqauger, NRK Norway

The Last Voice Of An Ancient Tongue

S. Davis, ABC, Austrálie

PRIX ITALIA /FACTUAL/

The Sunshine Hotel

D. Isay, N. Smith, CPB/NPR USA

Uznání / short list/

Huntsville, Texas

R. Antonioni, SSR, Switzerland

Music

PRIX ITALIA

Denotation Babel

H. Kretzschmar, C. Milliken, D. Wiesner,

H. Krausser, ARD, Germany

Uznání (short list)

Settling The Score: Tabula Rasa

J. Summerly, BBC, Great Britain

Fluidofiumericorsi

E. Frattaroli, SSR, Switzerland

Fiction

PRIX ITALIA /SINGLE PLAY/

Unscheduled Show Number 7

F. Fellini, I. Fey, RAI, Italy

Uznání /short list/

Bracken Hill - A Journey: To Re-Birth

H. Takeuchi, Y. Hošina /adaptace K. Mutata „Warabi no ko“/ NHK, Japan

The Inner Hotel

D. Wedel, DR, Danmark

TV SHORT LIST

(vítěz vyznačen tučně)

Fiction: Serials

The Count Of Monte Christo TF1, France

Queer As Folk CHANNEL 4, United Kingdom

Shooting The Past BBC, United Kingdom*Fiction: Single Plays*

White Marble YLE, Finland

A Sirene In The Night RTBF, Belgium

Blue Fireworks NHK, Japan

Performing Arts

An Amazing Flight ČTV, Czech Republic

Carmen And Me NOS, Netherlands

Sleeping Beauty SVT, Sweden*Documentary: Factual*

Massoud The Afgan LA SEPT, France

Morytats And Legends Of Ladomirova STV, Slovakia

True Stories - The Valley CHANNEL 4, United Kingdom*Documentary: Cultural*

Every Other Saturday FR 2, France

The Hunt NOS, Netherlands

Battu's Bioscope TVP, Poland

PRIX BOHEMIA RADIO 1999**Poděbrady, 26.–30. ZÁŘÍ 1999**

Na mezinárodním festivalu původní rozhlasové tvorby poroty posoudily celkem 83 pořadů a o vítězích rozhodly takto:

Kategorie Publicistický pořad

Hlavní cenu získává **Hana Krejčová** za autorský text Češi v Banátě (ČRo České Budějovice)

Čestné uznání bylo uděleno **Jitce Škápíkové** za autorský text 40 dnů Jiřího Horčičky

Složení poroty kategorie Publicistický pořad:

Pavel Pecháček (šéfredaktor ČRo 6/RSE) -
předseda

Jiří Hraše (režisér, pedagog)

Václav Moravec (žurnalista - F1, TV Galaxie)

Věra Štovičková-Heroldová (publicistka)

Lucie Vopálenská (žurnalistka - ČT)

Jan Odvárková - tajemnice

Kategorie Rozhlasová hra

Hlavní cenu získává **Josef Henke** za režii kouzelné hry z motivů starých lidových loutkářských testů Barbaramáš a Medordes.

Čestné uznání bylo uděleno **Arnoštu Goldflamovi** za baladický příběh z tereziánského ghetta Budou vyvolání jménem.

Složení poroty kategorie Rozhlasová hra:

Oldřich Knitl (ex-šéfredaktor ČRo 3 - VLTAVA) -
předseda

Z. A. Tichý (novinář, MFD)

Vladimír Rusko (režisér, Slovenský rozhlas)

Olga Šubrtová (režisérka, ČRo ČB)

Miroslav Stuchl (dramaturg)

Eva Vovesná - tajemnice

Kategorie Zábavný pořad

Mezinárodní cenu získávají **Milan Lasica, Július Satinský a Jan Kolář** za pořad Škola života Lasici a Satinského s přihlédnutím k pořadu Pozor! Na všechno sa pamätame.

Národní cenu porota udělila **Ondřeji Suchému** za pořad Nostalgiecké muzeum zábavy EXTRA.

Čestné uznání získává **Julia Tzankova** za pořad The Bulgarians.

Porota vyslovuje uznání cyklu Sám doma.

Složení poroty kategorie Zábavný pořad:

Martin Porubjak (režisér, dramaturg, Slovenské národné divadlo) - předseda

Jan Czech (šéfredaktor redakce zábavy ČNTS)

Richard Medek (ČT)

Marián Grebáč (Slovenský rozhlas)

Hristina Zaharieva-Beltscheva (Bulharský rozhlas)

Nada Mečířová - tajemnice

PRIX EUROPE BERLIN 1999**ROZHLAS***Dokument*

PRIX EUROPA - nejlepší evropský rozhlasový dokument

Kari Hesthamar, Dokud nás starosta rozděluje
NRK, Norsko

zvláštní uznání

Juan Diego Spoeher, Michael Cohen: Pinochetovi spolužáci

SBC, Švédsko

Chris Brookes, Michele Ernsting: Mucho Corazon
Battery Radio, Velká Británie

Agnieszka Czarkowska: Cesta ke slunci

Polský rozhlas Bialystok, Polsko

Drama

PRIX EUROPA - nejlepší evropská rozhlasová hra
Georgy Tene, Assen Avramov, Javor Gardev: Atol
Bulharský rozhlas, Bulharsko

zvláštní uznání

Jan Fabre, Henriyk Sartou: Reinkarnace Boha

Dánský rozhlas - Radioateliér, Dánsko

Ruud van Megen, Ruurd van Wijk: Egyptský skater

NCRV, Nizozemní

Tpve Jansson, Britt Edwall: Dům loutek

SBC, Švédsko

Trh pro mladé uši

PRIX EUROPA - DeutschlandRadio

Christoph Schlingensief: Tábory bez hranic

Západoněmecký rozhlas 1 live

PRIX EUROPA - Yleisradio

Helmut Kopetzky: Jeden den v Evropě

Produkce Helmut Kopetzky, Německo

zvláštní uznání

Daniel Wedel: Skrytý hotel

Dánský rozhlas - rozhlasové divadlo, Dánsko

Karin Müller, Tonia Maria Zindel: Mari Carmen

Electra

DRS 3, Švýcarsko

TELEVIZE*Fiction*

PRIX EUROPA - televizní program roku 1999

Saša Gedeon: **Návrat idiota**

Česká televize, Česká republika & ZDF, Německo

PRIX EUROPA SPECIALI - programu regionální
či lokální televize

Madis Koiv a Sulev Keedus: **Georgica**

Q Film, Estonsko

zvláštní uznání

Laurent Chouchan, Sarah Levy, Fabrice Cazeneuve:

Zaoblování

France 2, Francie

Allan J. W. Bell, Deric Longden: **Ztráta slov**

Yorkshire TV, Velká Británie

Non-fiction

PRIX EUROPA - televizní program roku 1999

Lena Einhorn, Ulf Ahlberg: **Nestátnický, arogantní, šílený**

Lena Einhorn Film, Švédsko

PRIX EUROPA SPECIAL - programu regionální
či lokální televize

Tom Alandh: **Martina - proti nerovnostem**

Sveriges Television SVT, Švédsko

zvláštní uznání

Marat Magometov, Sergej Loznica: **Život, podzim.**

Pop Tutu Film, Rusko

Hans-Hermann Hertle, Günther Scholz, Hans von

Brescius: **Když padala zed'...**

Sender Freies Berli, Německo

TV mladá Evropa

PRIX EUROPA

Alexander Kolt: **Fotograf**

Všesvazový institut kinematografie, Rusko

uznání

Hanna Mietinnen: **Sto hodin**

Universita umění a designu Helsinky, Finsko

Adrian McDowall: Kdo je moje oblíbená dívka?

Akademie umění Edinburgh, Velká Británie

PRIX EUROPA Willy Brandta - cena diváků

Marat Magombetov, Sergej Loznica: **Život. Podzim.**
Pop Tutu Film, Rusko

VIII. soutěžní přehlídka REPORT 1999

Pořadatelem bylo Sdružení pro rozhlasovou tvorbu ve spolupráci s Českým rozhlasem a Týdeníkem Rozhlas, za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Nadace Český literární fond.

V letošním roce přihlásili rozhlasoví autoři a redaktoři do tří vypsanych soutěžních kategorií 24 soutěžních pořadů:

Výsledky soutěže:

A: záznam přímého vysílání

(živě vysílané pořady jejichž autoři překračují zaběhaný rámec inovováním starých či užitím nových prvků, postupů a inspirací), v rozsahu do 60 minut.

Hlavní cenu generálního ředitele Českého rozhlasu získala **Vladimíra Lukařová z ČRo 3 - Vltava** za záznam mimořádného rozhlasového projektu Každý člověk má své jméno

II. cena **Antonín Zelenka z ČRo 1 - Radiožurnálu** za záznam živého vysílání pořadu Kosovští uprchlíci

III. cena **Jana Vašatová z ČRo 3 - Vltava** za záznam hudebního pořadu Telefonotéka

B: publicistický pořad

(výrazně rozhlasově pojatý žurnalistický pořad z oblasti sociální, společenské, kulturní, vzdělávací atd., s významným autorským přínosem, např. reportáž, pásmo magazín, zvukový fejton aj.), do 30 minut

I. cena **Andrea Jurášková z ČRo Brno** za pořad Černý Petr

II. cena **Marek Janáč z ČRo 1 - Radiožurnálu** za pořad Když domy padají

III. cena **Jitka Škápíková z ČRo 3 - Vltava** za pořad Je mezi námi

C: publicistický a dokumentární pořad

(zejména všechny aplikace rozhlasového pásma, feature, dramatickou strukturu obsahující dokument, při jehož tvorbě mohou být užity umělecké postupy), nejvýše do 60 minut.

I. cena **Dora Kaprálová z ČRo 3 - Vltava** za pořad Moře moc času básníka Leoše Slaniny

II. cena **Alena Zemančíková z ČRo Plzeň** za pořad Slavnosti ve městě

III. cena **Marek Janáč z ČRo 1 - Radiožurnálu** za pořad Idítě damójj!

Hlavní cenu do soutěže věnuje generální ředitel Českého rozhlasu ing. Václav Kasík, tvůrčí prémie pak Nadace Český literární fond.

GLOSÝ ZE SOUTĚŽNÍ PŘEHLÍDKY

Michal Bureš, ČRo Olomouc:

Letošní ročník pořádaný jako každoročně SRT, ČRo a Týdeníkem Rozhlas za podpory MK ČR a Nadace ČLF proběhl v Prachovských skalách, v rekreačním středisku Blata-Pařez.

Ve srovnání s lety minulými bylo zjevných několik proměn (lze říci k lepšímu). Rozhodně se pozvedla *technická úroveň* natáčených pořadů (repa natáčíme převážně na MDSC, stříh v SoundForge atd.) a jejich *tematické vymezení*. Od klasických vyprávěcích tvarů A léta běží, vážení... se postupně přechází k propracovanějším publicistickým tvarům, ve kterých je autorský subjekt spíše „upozaděný“, tj. pořad je sestaven z kratších segmentů. Větší množství prostřihů pak vytváří větší dynamičnost a „bohatost“ daného tvaru. Od „velkých“ společenských témat se autoři zaměřují na lidské příběhy, osudy, malé události všedního dne. Je patrná snaha o zachycení detailu v rámci celku. Z toho vyplývá také příklon ke kratším

tvarům s ucelenější kompozicí a zřetelnější tematickou linkou.

Kategorie *publicistický pořad* tuto tendenci potvrdila. (Kategorii *živé vysílání* jsem přítomen nebyl.) **Černý Petr** (cyklus brněnského studia s podtitulem: o lidech, kteří žijí jinak než většina z nás) nazvaný **Žebračka** byl zpracován TV způsobem, což znamenalo natáčení v exteriéru s jednoduchou rámcovou situací. Autorka (Andrea Jurášková) přichází za aktérkou (Helenou Irmlerovou) přímo na „pracoviště“. Monologická forma rytmizovaná úryvky z písniček, krátká repa, množství prostřihů, stopáž 22:13. - Opět jsou potvrzeny všechny „trendy“.

Klasické zpracování zvolil Milan Rykl při natáčení portrétu **Jaroslava Kobyláka** (dlouholetého vrchního číšníka) z cyklu **Naše století**. Vyprávění natáčené ve studiu, dva desetiminutové celky propojené krátkým průvodním slovem. Stopáž 23:30. - Najednou pocit, že

je to neskutečně dlouhé. Téma sice zajímavé, ale zpracování nenápadité.

Miniaturu předvedl Marek Janáč v reportážní vzpomínce na situaci po zemětřesení v Turecku **Když domy padají**. Byla to emotivně laděná výpověď složená z autora komentáře a reportážních záběrů. Zajímavý rozhlasový tvar (minifeature - v západní Evropě tak rozšířený).

Investigativní žurnalistika byla zastoupena česko-budějovickým cyklem **Bez obalu. Bezdomovec** Martiny Vodičkové byla story o tom, jak lze přijít o byt. Zajímavé členění, pro tento žánr vhodná lineární kompozice s velkým množstvím slovních prostřihů (strana x proti-strana). Velmi vděčný tvar.

Kategorie *publicistický a dokumentární pořad* nabídl několik velmi zajímavých pořadů, které bylo pro jejich různorodost velmi obtížné hodnotit. Lze však říci, že pro ně platí tytéž trendy moderní publicistiky a dokumentaristiky. Velmi potěšující bylo zjištění, že podvědomě tento způsob přejímají i noví tvůrci.

Dora Kaprálová to potvrdila ve svém dokumentu **Moře moc času básníka Leoše Slaniny** (z cyklu **Cesta**). Půlhodinové nahlédnutí do života tohoto brněnského bohéma a pábitele bylo komponováno „báconovsky“ za použití stejných výrazových prostředků, jimiž Slanina disponuje. Autorka popisovala drobné oka-

mžiky básníkovy všedního dne, jeho nepraktičnost, bezbrannost a z toho hurónské zaržání hlásnou troubu řeči vázané.

Zajímavá byl rovněž návštěva v „**pra-Švýcarsku**“ Blanky Stárkové a Jiřího Kamena. Fejetonisticky laděný komentář, zvukové obrazy, šťastně vyřešený překlad do češtiny.

Zcela jiný pohled zvolil plzeňský Miroslav Buriánek při natáčení pásma o životních peripetiích účastníka protifaštického odboje Karla Hájka **Šesticípá hvězda bojující**. Samostatně fungují tři plány: Hájkova výpověď, situace natáčení, zvukový svět. Každý žije svým vlastním životem; někdy se setkají, jindy jsou ve zdánlivé opozici. Zajímavý rozhlasový postup. Při použití tohoto kompozičního principu je však velmi těžké zachovat zdánlivou rovnováhu mezi těmito celky.

Dokumentaristika se jako žánr stává stále „oblíbenějším“ (nutným!) prostředkem zobrazování reality. Nikoliv přes výchovný agitační rozhovor, nýbrž přes příběh se k posluchači dostanou stěžejní fakta. Nikoliv výklad, ale drobná epika. Čas se komprimuje a sleduje rytmus doby. Mluvené slovo (kvalitně zpracované a natočené) se v záplavě hudby dostává do role „příjemného zpestření“ v šedi rozhlasového éteru.

Jana Řičánková IV. ročník RTDS DIFA JAMU Brno:

Letos jsem se Reportu účastnila podruhé. Soutěžící pořady byly, zdá se mi, pestřejší a kvalitnější a pro svou různorodost se těžko srovnávaly a hodnotily. Minulý rok jsem přijížděla na podobnou akci vůbec poprvé, neměla jsem žádné vlastní praktické zkušenosti s rozhlasovou tvorbou a všechno pro mě bylo nové - prostředí, lidé, poslechy i celková atmosféra. Když je něco poprvé, působí to na člověka vždycky mnohem ostřeji, intenzivněji. Minulý rok se mi na Reportu otevřel horizont - toho, co se dá vůbec v rozhlase a zejména v náročnější publicistice a dokumentu dělat. Nikdy předtím jsem neměla příležitost setkat se s tolika rozhlasovými profesionály a navíc nahlédnout, jak o své práci přemýšlejí, jak se o ní vyjadřují, jak v pozici autorů vnímají své dílo. Právě toto setkávání považuji na přehlídce za nejvíce obohacující, za nejdůležitější. Samotné soutěžení vnímám jako druhotné. Nejvíce na Reportu oceňuji právě možnost vyslechnout koncentrovaně nejrůznější typy pořadů, navíc za účasti autorů. Za velmi šťastný považuji systém poslechu a následné diskuse spolu s vyjádřením autora, myslím, že je velmi cenné, že se mohou k pořadu vyjádřit všichni, ne jen vybraná porota, a že se často diskuse dotýkají obecnějších témat. Výborné je, že jsou zastoupeny pořady a lidé z více rozhlasových stanic a z regionálních studií

- je zajímavé uvědomovat si jejich někdy jemné, jindy výraznější rozdíly v profilaci a celkovém zaměření, navíc se tak člověk setká s pracemi, které mu jsou v důsledku zeměpisných vzdáleností v podstatě nedostupné.

Report je pro mě zásobárnou inspirace a poznatků, které bych jinak sbírala možná několik měsíců, možná i několik let. Navíc je to akce svou atmosférou velmi příjemná, přátelská, neformální, a když se člověk zcela svému okolí neuzavře, může ho obohatit nejen profesně, ale i lidsky. Navíc považuji za výborný nápad, že organizátoři akce myslí i na to, že se umění nejlépe vnímá v krajině, která je sama uměleckým dílem - loňské Slapy i letošní Prachovské skály splňují, myslím, i ty nejnáročnější estetické požadavky, jaké může člověk na prostředí kolem sebe mít. Velmi pozitivně vnímám také to, že se na Reportu setkávají lidé různých generací, že je to akce otevřená nejen „zasloužilým“, ale i těm, kteří k skutečné rozhlasové praxi mají ještě hodně hodně daleko, a přesto jsou do kolektivu i do diskusí začleňováni tak, že vůbec nemusí mít pocit trapnosti z vlastní profesní nezážitosti.

Chtěla bych za tuto akci, za tuto možnost velmi poděkovat.

Páté setkání EBU Radio Assembly Paříž

22.–23. dubna 1999

Wolfgang Schiffer, ARD

Rozhlasová hra - současná forma umění

Rozhlasová dramatická tvorba slouží k mnoha účelům: baví, informuje, vychovává a čas od času zabrání dětem skočit do postele k rodičům a obrátit se o několik hodin drahocenného odpočinku. Kromě toho je ve své vrcholné podobě rozhlasová dramatická tvorba uměním - rozhlasovým uměním. Chtěl bych ještě jednou poděkovat za příležitost hovořit na toto téma a zmínit přitom výraz „Hörspiel“ - rozhlasová hra. Je to nejen výraz pro rozhlasovou dramatickou tvorbu používaný v Německu, ale pokud vím, je to koncept, který zahrnuje širokou škálu různých žánrů, témat, jazyků, literárních a akustických stylů a režijní estetiky.

Věřím, že v tomto příspěvku nebudete příliš citelně postrádat absenci zvukových ukázek, ale vzhledem k omezenému času, který mám k dispozici, jsem se rozhodl vynechat je a prodiskutovat s vámi spíše teoreticky základní podmínky a výhledy tohoto původního uměleckého žánru v našem médiu. Nemusím ani připomínat, že v německy mluvících zemích, jakož i téměř všude jinde, byla rozhlasová hra spojována nejen s nejoblíbenějšími herci a herečkami, ale i se slavnými spisovateli, skladateli a režiséry a tento trend pokračuje dodnes možná v o něco ztenčené míře. Rád bych zmínil některá jména: Bertolt Brecht, Walter Benjamin, Günter Eich, Heinrich Böll, Max Frisch, Friedrich Dürrenmatt, Ingeborg Bachmann, Kurt Weill, Max Ophüls a v poslední době Heiner Müller, Martin Walser, Friederike Mayröcker, Elfriede Jelinek, Hans Magnus Enzensberger, Heiner Goebbels a F. M. Einheit, který je možná známější jako vedoucí bývalé rockové skupiny Einstürzende Neubauten.

Dále jsou zde zahraniční umělci, kteří v rámci našeho mezinárodního programu vyrábějí pořady pro a v našich rozhlasových stanicích, mezi ně patří například John Cage, Barry Bermange, Mauricio Kagel, Pierre Henry. Dalším je nedávno zesnulý William Gaddis, který nám zanechal svojí literární závěť v podobě své první a poslední rozhlasové hry. Po jeho smrti ji vyrobily a odvysílaly tři německé stanice. Pokud tyto všechny přidáme do našeho seznamu, získáme poměrně slušnou ukázkou toho, že mnoho nezávislých tvůrčích sil zvenčí stále považuje veřejnoprávní rozhlas za nepostradatelnou platformu pro umělecké vyjádření a vývoj.

Není rovněž pochyb o tom, že různé formáty a dramatické zdroje vyvinuté akustickým uměním pozitivně ovlivnily celou škálu formátů rozhlasového vysílání. V podobě jakéhosi experimentálního studia, ve kterém se mimo jiné experimentovalo s novými výrobními postupy a technikou, jako bylo v minulosti stereo a umělá hlava

a jako je dnes surround-sound a digitální nahrávání a mixování, ovlivnily také reklamu vysílanou veřejnoprávními stanicemi (s kombinovaným financováním).

Těm, kteří mají v popisu práce starat se o rozhlasové hry jako o formu umění a sami však nejsou umělci, ale hlavně programovými pracovníky, a kteří zajisté mají co do činění s vysoce citlivými žánry a neméně citlivými partnery, se současný vývoj může zdát uspokojivý a vyvolávat zdání, že se rádio bude nadále vyvíjet víceméně samo. Jenomže bezprostřední manažeři této formy umění, mezi něž patřím i já, si rychle všimli, že se cosi změnilo.

Není mnoho veřejnoprávních rozhlasových stanic, které ve svých stanovách nezdůrazňují povinnost pokrývat všechny oblasti lidského života, což jednoznačně zahrnuje podporu a šíření umění. Přesto nejnovější statistiky o německé ARD ukazují, že podíl reklamy na celkovém vysílacím čase je 1%, téměř dvakrát více než má rozhlasová hra, které je pouze 0,6 %, včetně her pro děti, seriálů atd.

To je samozřejmě pouze jeden z indikátorů problémů, se kterými se musí veřejnoprávní rozhlasové stanice v duálním systému potýkat pod tlakem rostoucích nákladů a sílící konkurence. Nicméně to také vypovídá o tom, jak lidé zodpovědní za obsah a strukturu vysílání hledí na žánr, který je hluboko zakořeněný v podstatě rádia jako takového. Vypovídá také cosi o našich posluchačích - alespoň v negativním smyslu: musí být pro ně dost těžké zjistit, že se rozhlasová hra = Hörspiel ještě stále vysílá.

Nechci si stěžovat, protože by to v tomto kontextu nebylo fér. Všichni si však uvědomme, že rozhlasová hra už nesmí být viděna mimo kontext moderního média, ve které rozhlas vyrostl. Odpovědi na současné palčivé otázky, k nimž se dopracujeme, však mohou být odlišné.

Rozhlasu nyní hrozí, že se dostane na okraj zájmu. Žádné jiné médium nelze tak snadno ignorovat. Při čtení této všeobecné hrozbě a při zároveň probíhající, nikdy nekončící boji s našimi komerčními rivaly jsme vymýšleli speciální strategie, jako vymezení množství mluveného slova, striktní dodržování formátů a přizpůsobování profilů stanic cílovým skupinám posluchačů. Průzkumy poslechnosti ukazují, alespoň v našem rádiu, že takovéto strategie slaví úspěch. Samozřejmě je pouze rétorickou otázkou, zda všichni ti, kdo rozhlasový přijímač nevypnou, skutečně poslouchají. A ani na ni nechci vlastně odpovědět.

Co se týče rozhlasové hry jakožto uměleckého žánru, který vyžaduje soustředěnou pozornost, je třeba si uvě-

domit, že tyto strategie nyní zviditelnily skutečnost, že tento žánr v sobě od samého počátku nese vnitřní rozpor, který je stále těžší řešit. Rád bych jej vyjádřil jako otázku: Jak lze sladit umělecké vyjádření jednotlivce, nezávislého tvůrčího ducha, který není svázán žádným účelem kromě umění samotného, s potřebami masmédií a s očekáváními jeho posluchačů?

Vždy nám bylo jasné, že nelze odpovídat jednou hrou, ale pouze v rámci celého dobře strukturovaného programového schématu založeného na tzv. otevřené dramaturgii a obsahujícího dostatečný počet flexibilních slotů na co nejvyšším možném počtu kanálů v závislosti na tom, čemu říkáme „klima“ toho kterého kanálu, k pokrytí všech uměleckých směrů, např. detektivní hry, konverzační či lyrické hry nebo čistě zvukového umění. Celé takovéto programové schéma také řeší často zmiňovanou neslučitelnost lehké zábavy a náročnějšího kvalitního materiálu. Stali jsme se tak důležitými partnery pro téměř všechny typy umělců, od spisovatelů přes hudebníky až po „zvukové sochaře“. Naše publikum mělo široký výběr a mohlo se svobodně podle své chuti a zájmu rozhodnout, co bude poslouchat.

Jsem si vědom, že kreslím obrázek v poněkud růžových barvách a že ve skutečnosti nikdy nebyla situace tak jednoduchá. Ale podíváme-li se zpět, zdá se, že se rozhlasová hra a jí příbuzné formy v celkovém kontextu současného umění nikdy nevyvinuly do takového bohatství námětů a stylů, jako během tohoto dlouhého období relativní umělecké svobody, přičemž hrála podstatnou úlohu pro legitimizaci veřejnoprávního rozhlasu.

Jestliže chce rozhlasové drama hrát tuto roli i za nových okolností, musíme dosáhnout shody mezi umělci, řídicími pracovníky (v německých poměrech mají příslušná zmocnění poradci pro drama) a výkonnými manažery jednotlivých kanálů a rozhlasových společností. Naneštěstí ne všechny základní podmínky vyhlížejí slibně. Pokusím se nastínit několik příkladů z každodenní praxe. Dokážete si představit rozhovor s mladým, ale již známým spisovatelem, v němž mu sdělujete, že hra, o níž přemýšlí, nesmí přesáhnout 52 minut a 20 sekund, protože takový je formát tohoto typu umění? A také jak mu říkáte, že by hra neměla pokud možno být kratší, protože profil příslušného kanálu neumožňuje používat výplňkovou vatu? Jako odpověď mi tento spisovatel ukázal novinový článek, pojednávající o tom, že malíř David Hockney v Centre Pompidou vystavoval plátno o rozměrech 207 x 744 cm.

Dokážete si snad představit rozhovor se skladatelem, který hodlá vytvořit hudebně strukturovanou koláž, a vy mu říkáte, že by měl trochu změnit své představy, poněvadž výsledek nezapadá do rozsahu hudebních stylů kanálu, na kterém by se jeho dílo mělo vysílat?

A poslední příklad. Přesvědčil jste jednoho z nej přednějších divadelníků, aby pro váš rozhlas napsal a re-

žiroval původní hru, jejíž námět a umělecká hodnota jsou na úrovni hodné veřejné diskuse. Po vysílání vám generální ředitel stanice v přítomnosti odborné kritiky řekne, že - jemně řečeno - se to radši vůbec nemělo vyrobít a vysílat... Naštěstí se to autor nedověděl. Později hra získala ocenění Německé akademie umění a Prix Futura.

Těmito příklady se snažím naznačit, že rozhlasová hra jakožto forma umění potřebuje umělce. Sice to nahlas neřeknou, ale umělci, se kterými jednáme tímto způsobem, přestávají vnímat rádio jako důležitou platformu pro realizaci svého umění. Odmítají s námi spolupracovat a omezují se na jiná pole působnosti. A to je jedním z nejnepříjemnějších důvodů, proč mezi autory rozhlasových her nenajdeme některá z nejzvučnějších jmen.

Ale i u řídicích pracovníků (poradců pro drama), kteří jsou pod tlakem, roste nebezpečí rezignace a přeměny na nezávislé poskytovatele méně umělecky zaměřených seriálů s nadějí, že nové technologie, jako je internet, jim mohou přinést lepší časy. Ve výjimečných případech přesouvají produkci uměleckých rozhlasových her například do divadel, kde hrozí, že se bude jednat více o design než o umění.

Abyste mi rozuměli, nejsem proti rozhlasovým „mýdlovým operám“ nebo proti internetu nebo proti spolupráci rozhlasového umění s dalšími platformami. Naopak si myslím, že bychom měli k těmto otázkám mít tvůrčí přístup. Prosím vás, ne však jako náhrada rozhlasové hry, ale jako její doplněk. Původním domovem „Hörspiels“ jakožto současného umění je a musí zůstat adekvátní prostor v rozhlasovém vysílání.

V závěru budu stručný a poněkud emocionální. Abychom udrželi rozhlasovou hru při životě jako tradiční a zároveň současné umění, musíme dobýt zpět důvěru všech, zvláště mladých umělců. K dosažení tohoto cíle si musí rozhlasová hra udržet nebo získat zpět svojí uměleckou svobodu. K tomu potřebujeme odpovědné činitele, kteří - samozřejmě v rámci rozpočtových možností - budou alespoň trochu hrdí na to, že mají rozhlasovou hru v programové nabídce, nejen když mluví před Radou pro rozhlasové vysílání, ale i v praxi. Naštěstí známe dobré příklady. Tam, kde existují základní podmínky, rozhlasová hra žije a vzkvétá, odhaluje kulturní identitu a pomáhá budovat obraz veřejnoprávního rozhlasu. Ignorováním estetiky světa a života, jejich problémů, protikladů a představ obsažených v rozhlasové dramatické tvorbě budeme riskovat ztrátu nezanedbatelné části rozhlasové kultury. Ztráta by měla rozhodující vliv na celkové kulturní klima v naší zemi. A protože o umění je nutno uvažovat v mezinárodním kontextu, totéž platí o kterékoli jiné zemi. Připravili bychom se o vhodné médium sloužící jako most mezi našimi kulturními dědictvími, které bychom tak snadno mohli pošlapat.

V poslední době se objevily hlasy, že po první ráně, kterou uštedřila rozhlasové hře televize, bouřlivý rozvoj moderních médií zlikviduje tento tradiční žánr. Tyto názory jsou poněkud jednostranné. Přinejmenším vytrhávají hru z celého rozhlasového kontextu. A dále - totéž, co se tvrdí o dramatu, může za několik let postihnout publicistiku či jinou oblast, jiný žánr. Domnívám se, že před rozhlasem jako před médiem dvacátého století stojí povinnost znovu se definovat, akceptovat nové podmínky a pokračovat již s upravenou filozofií. I rozhlasová hra se začala bránit a vstřebávat nové prvky. Zejména v Evropě došlo k mnoha slibným pokusům obohatit ji tak, aby byla přijatelná té vrstvě moderních posluchačů, kteří dávají přednost auditivnímu obrazu světa. Mezi často užívané prvky patří silný příběh, autenticita, aplikace nejnovějších postupů současného umění, postmoderní prolínání východisek i tvůrčích postupů, časté atakování posluchačovy pozornosti zvukovými pod-

něty atd. Samozřejmostí je pak vysoce aktuální, atraktivní téma. Moje velmi přibližná slova slouží pouze jako uvedení do problematiky. Více se dovíte ze stati Wolfganga Schiffera - a především ze scénáře německé hry *Rádio Inferno*. Jedná se o velmi slavnou nahrávku, která získala ocenění doma v Německu, na mezinárodní soutěži v Japonsku, dále na Prix Europa a také na Prix Italia. Osobně mohu potvrdit, že ostřílení rozhlasoví posuzovatelé seděli při poslechu jako přikovaní a nakonec se shodli na tom, že toto výjimečné dílo představuje jednu z cest budoucnosti. Není ovšem určeno širokému auditoriu, ale stálému a kvalitnímu kruhu posluchačů, který bude existovat i v budoucnu.

A ještě několik nezbytných informací. Scénář byl přeložen pro tento sborník. Není korigován a slouží výlučně jako studijní text. Prvních deset minut hry je ve zvukové nahrávce k dispozici u Z. Boučka, ČRo 3, RRHD, linka 421.

Stručné představení rozhlasové hry *Rádio Inferno*

Reproduktory vyplivují peklo do obývacích pokojů: Peklo je text od Danta. *Rádio Inferno* je rozhlasová hra s hudbou. Hudba je hlasitá a přehlušuje starý text (*La Divina Commedia. Inferno*) mnoha jazyky a zvuky, které produkuje rozhlas. Rádio šumí, hraje hudbu a přenáší autentické zvuky z různých míst (burzovní kurzy, informace o teroristech, avantgardistech), zatímco kdosi mluví a jinde se stane cosi strašného. Pouze tu a tam plyne - tak jako antické pekelné řeky - Dantův text. Co se dosud odehrálo: jak známo, peklo se skládá z devíti soustředných kruhů. V prvním kruhu pykají nepo-

křtění básníci. Ve druhém víří sténající smyslníci. Ve třetím leží ve vlastních výkalech prostopášníci. Pluto zpívá „Pape Satan Pape Satan aleppe“, hlídá lakomce a marnotratníky. V řece Styx uvízli prohlivci. Ďáblové uzavrou Dantovi cestu. V šestém kruhu hoří v rakvích kacíři. Ještě níže se v krvavých řekách vaří násilníci. V osmém kruhu jsou bičování, vaření, rozhodávání a zmrzačování atd. svůdci, děvky, kacíři, zloději. Devátý pekelný kruh je ledové jezero plné zrádců. Zcela dole trýzní trojhlavý Lucifer Jidáše, Bruta a Cassia. Rádio je stále přítom.

Slovo o autorech

Andreas Ammer, narozen 1960, vystudoval filozofii a germanistiku (doktorát). Pracuje jako spisovatel a volný novinář v Mnichově. Jeho první rozhlasovou hru *Orbis auditus - Lexikon zvuků* natočil v roce 1990 Bavorský rozhlas v Mnichově. Následovaly rozhlasové

hry *Císař Vilém Overdrive* (1991) a *Benjamin-Loops*, vyrobené též Bavorským rozhlasem.

FM Einheit, narozen 1958, od roku 1981 člen avantgardní skupiny *Einstürzende Neubauten*. Tvůrce řady desek a skladeb pro divadlo.